Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
NIELSE WAHLA
přednesené dne 8. prosince 2016[1]

Věc C-85/15 P, spojené věci C-86/15 P a C-87/15 P, věci C-88/15 P a C-89/15 P

Feralpi Holding SpA (C-85/15 P)
Ferriera Valsabbia SpA a Valsabbia Investimenti SpA (C-86/15 P)
Alfa Acciai SpA (C-87/15 P)
Ferriere Nord SpA (C-88/15 P)
Riva Fire SpA v likvidaci (C-89/15 P)
proti

Evropské komisi

„Kasační opravné prostředky – Hospodářská soutěž – Smlouva o ESUO – Právo na obhajobu – Prohlášení o námitkách – Slyšení – Poradní výbor – Nepřiměřená délka řízení před Tribunálem – Opakování protiprávního jednání – Veřejné distancování se

Přezkum v plné jurisdikci

1. Svými kasačními opravnými prostředky společnosti Feralpi Holding (dále jen „Feralpi“), Ferriera Valsabbia a Valsabbia Investimenti (dále jen „Valsabbia“), Alfa Acciai, Ferriere Nord a Riva Fire (společně dále jen „navrhovatelky“) v podstatě žádají Soudní dvůr, aby zrušil rozsudky[2], kterými Tribunál zamítl (zcela nebo z velké části) jejich žaloby na neplatnost rozhodnutí Komise, které bylo přijato na základě čl. 7 odst. 1 a čl. 23 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 1/2003[3] a kterým byla navrhovatelkám uložena pokuta za to, že se v letech 1989 až 2000 účastnily kartelové dohody na trhu s výztužemi do betonu.

2. V souvislosti s projednávanými kasačními opravnými prostředky vyvstává řada procesních otázek, jež se týkají vhodného způsobu vedení řízení podle nařízení č. 1/2003 a nařízení (ES) č. 773/2004[4], podmínek, za kterých se uplatní přitěžující okolnost spočívající v opakování protiprávního jednání, a prostředků nápravy dostupných v případě nepřiměřené délky řízení před Tribunálem. Z důvodu hospodárnosti řízení budou uvedené otázky v tomto stanovisku zkoumány společně.

1 – Původní jazyk: angličtina.

2 – Rozsudky ze dne 9. prosince 2014, Feralpi v. Komise, T-70/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1031; Riva Fire v. Komise, T-83/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1034; Alfa Acciai v. Komise, T-85/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1037; Ferriere Nord v. Komise, T-90/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1035; a Ferriera Valsabbia a Valsabbia Investimenti v. Komise, T-92/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1032 (dále jen „napadené rozsudky“).

3 – Nařízení Rady ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích [101 a 102 SFEU] (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205).

4 – Nařízení Komise ze dne 7. dubna 2004 o vedení řízení Komise podle článků [101 a 102 SFEU] (Úř. věst. 2004, L 123, s. 18; Zvl. vyd. 08/03, s. 81).

I – Právní rámec

A – Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli

3. Článek 65 UO stanovil:

„1. Jsou zakázány veškeré dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, které přímo nebo nepřímo vedou k vyloučení, omezení nebo narušení obvyklé hospodářské soutěže na společném trhu, a to zejména:

a) ke stanovení nebo určování cen;

b) k omezování nebo kontrolování výroby, technického rozvoje nebo investic;

c) k rozdělování trhů, výrobků, zákazníků nebo zdrojů dodávek.

[…]

4. Dohody nebo rozhodnutí zakázané na základě odstavce 1 tohoto článku jsou od počátku neplatné a nelze se jich dovolávat před soudy členských států.

S výhradou žalob k Soudnímu dvoru je Komise výlučně příslušná rozhodovat o souladu uvedených dohod a rozhodnutí s ustanoveními tohoto článku.

5. Podnikům, které uzavřely od počátku neplatnou dohodu, provedly nebo pokusily se provést cestou arbitráže, penále, bojkotu nebo jakýmkoli jiným způsobem od počátku neplatnou dohodu nebo rozhodnutí, anebo dohodu, jejíž schválení bylo odmítnuto nebo zrušeno, anebo které dosáhly schválení v důsledku informací vědomě nepravdivých nebo zkreslených, nebo které používají jednání, která jsou v rozporu s ustanoveními odstavce 1 tohoto článku, může Komise uložit pokuty nebo penále nepřesahující dvojnásobek obratu dosaženého u výrobků, jichž se týkají tyto dohody, rozhodnutí nebo jednání odporující tomuto článku, jestliže je jejich předmětem omezení výroby, technického vývoje nebo investic, zvyšuje se toto maximum na 10 % ročního obratu dotyčných podniků, jde-li o pokuty, a na 20 % denního obratu, jde-li o penále.“ (*neoficiální překlad*)

4. Podle článku 97 Smlouvy o ESUO uplynula doba její platnosti dne 23. července 2002.

B – Nařízení č. 1/2003

5. Článek 7 odst. 1 („Zjištění a ukončení protiprávního jednání“) stanoví:

„Pokud Komise na základě stížnosti nebo z vlastního podnětu zjistí jednání v rozporu s [články 101 nebo 102 SFEU], může svým rozhodnutím nařídit, aby dotyčné podniky a sdružení podniků takové protiprávní jednání ukončily. […]“

6. Článek 14 („Poradní výbor“) téhož nařízení stanoví:

„1. Komise konzultuje před přijetím každého rozhodnutí podle článků 7, 8, 9, 10, 23, čl. 24 odst. 2 a čl. 29 odst. 1 Poradní výbor pro restriktivní praktiky a dominantní postavení.

2. Pro jednání o jednotlivých případech se poradní výbor skládá ze zástupců orgánů pro hospodářskou soutěž členských států. […]

3. Konzultace může proběhnout na zasedání, které svolává a kterému předsedá Komise a které se koná nejdříve čtrnáct dnů po odeslání oznámení spolu s vylíčením případu, označením nejdůležitějších dokumentů a předběžným návrhem rozhodnutí. […]. Poradní výbor zaujímá písemné stanovisko k předběžnému návrhu rozhodnutí Komise. […].

[…]

5. Komise přihlíží co nejvíce ke stanovisku poradního výboru. Sdělí výboru způsob, jakým vzala toto stanovisko na vědomí. […]“

7. Podle článku 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 může Komise rozhodnutím uložit podnikům a sdružením podniků pokuty, pokud se například úmyslně nebo z nedbalosti dopouštějí jednání v rozporu s články 101 nebo 102 SFEU.

8. Konečně čl. 27 odst. 1 nařízení č. 1/2003 stanoví:

„Před přijetím rozhodnutí podle článků 7, 8, 23 a čl. 24 odst. 2 poskytne Komise podnikům nebo sdružením podniků, proti nimž je vedeno řízení Komise, příležitost, aby byly slyšeny ve věci, jíž se týká námitka přijatá Komisí. Komise založí svá rozhodnutí pouze na námitkách, ke kterým se mohly dotyčné strany vyjádřit. […]“

C – Nařízení č. 773/2004

9. Článek 10 nařízení č. 773/2004[5] („Prohlášení o námitkách a odpověď“) stanoví:

„1. Komise informuje dotčené strany o námitkách, které proti nim byly vzneseny. Prohlášení o námitkách bude oznámeno každé straně.

2. Při oznamování prohlášení o námitkách stanoví Komise stranám lhůtu, ve které ji mohou písemně informovat o svých stanoviscích. […]

3. Strany mohou ve svých písemných vyjádřeních přednést všechny jim známé skutečnosti, jež jsou relevantní pro jejich obhajobu proti námitkám, které Komise uvedla. […]“

10. Podle znění článku 11 („Právo být slyšen“) nařízení č. 773/2004:

„1. Komise poskytne stranám, kterým určila prohlášení o námitkách, možnost být slyšeny dříve, než konzultuje poradní výbor uvedený v čl. 14 odst. 1 nařízení (ES) č. 1/2003.

2. Komise vezme ve svých rozhodnutích v úvahu pouze námitky, k nimž se mohly vyjádřit strany uvedené v odstavci 1.“

11. V souladu s článkem 12 nařízení č. 773/2004:

„Komise poskytne stranám, kterým určila prohlášení o námitkách, možnost přednést ústně své argumenty při slyšení, pokud o to požádají ve svých písemných vyjádřeních.“

12. Podle čl. 14 odst. 3 („Vedení slyšení“) téhož nařízení Komise „vyzve orgány pro hospodářskou soutěž členských států k účasti na slyšení“.

5 – Ve znění platném v rozhodné době.

II – Skutečnosti předcházející sporu

13. V období od října do prosince 2000 provedla Komise kontroly v kancelářích určitých italských podniků vyrábějících výztuže do betonu a v kancelářích sdružení italských hutnických podniků. Požádala je rovněž o poskytnutí informací podle článku 47 UO. Dne 26. března 2002 zahájila Komise správní řízení a přijala prohlášení o námitkách na základě článku 36 UO. Žalobkyně se k prohlášení o námitkách vyjádřily písemně a byly vyslechnuty na slyšení, které se konalo dne 13. června 2002. Dne 12. srpna 2002 Komise přijala dodatečné prohlášení o námitkách. V něm Komise vysvětlila své stanovisko ohledně pokračování v řízení po uplynutí doby platnosti Smlouvy o ESUO a uvedla, že zahájila řízení podle nařízení č. 17/62[6]. Žalobkyně se k dodatečnému prohlášení o námitkách vyjádřily písemně. Druhé slyšení se za přítomnosti zástupců členských států konalo dne 30. září 2002.

14. Dne 17. prosince 2002 Komise přijala rozhodnutí C(2002) 5087 final v řízení podle článku 65 UO (věc COMP/37.956 – Výztuže do betonu, dále jen „rozhodnutí z roku 2002“), ve kterém konstatovala, že několik podniků (mezi něž patří navrhovatelky) porušilo čl. 65 odst. 1 UO a uložila jim pokuty. Řada z těchto podniků toto rozhodnutí z roku 2002 napadla před Tribunálem.

15. Rozsudky ze dne 25. října 2007 (dále jen „rozsudky z roku 2007“) Tribunál zrušil rozhodnutí z roku 2002[7]. Vzhledem k tomu, že nebyl učiněn žádný odkaz na článek 3 a čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17/62, měl Tribunál za to, že procesním právním základem napadeného rozhodnutí je pouze čl. 65 odst. 4 a 5 UO. Dále uvedl, že podle ustálené judikatury musí být ustanovení, které je právním základem aktu, platné v okamžiku jeho přijetí, a uvedl, že doba platnosti čl. 65 odst. 4 a 5 UO uplynula dne 23. července 2002. Tribunál tak dospěl k závěru, že po uplynutí doby platnosti Smlouvy o ESUO již Komise neměla pravomoc konstatovat porušení čl. 65 odst. 1 UO a ukládat pokuty odpovědným podnikům podle čl. 65 odst. 4 a 5 UO.

16. Dopisem ze dne 30. června 2008 Komise informovala navrhovatelky a ostatní dotčené podniky o svém záměru přijmout opětovně rozhodnutí na základě jiného právního předpisu. Uvedla také, že s ohledem na omezenou oblast působnosti rozsudků z roku 2007 bude nové rozhodnutí založeno na důkazech uvedených v prohlášení o námitkách a v dodatečném prohlášení o námitkách zaslaných dotčeným podnikům v roce 2002. Dotčeným podnikům byla poskytnuta lhůta k předložení vyjádření, kterou tyto podniky využily.

17. Dne 30. září 2009 přijala Komise rozhodnutí C (2009) 7492 final v řízení podle článku 65 UO (věc COMP/37.956 – Výztuže do betonu, opětovné přijetí). Toto rozhodnutí bylo následně změněno rozhodnutím C (2009) 9912 final ze dne 8. prosince 2009[8]. Ve sporném rozhodnutí Komise konstatovala, že ze strany navrhovatelek došlo k porušení článku 65 UO, a uložila jim pokutu.

III – Řízení před Tribunálem a napadené rozsudky

18. Navrhovatelky se svými žalobami ze dne 17. února 2010 (T-92/10), 18. února 2010 (T-85/10) a 19. února 2010 (T-83/10, T-70/10 a T-90/10), podanými podle článku 263 SFEU, domáhaly zrušení sporného rozhodnutí.

19. Dne 9. prosince 2014 vydal Tribunál ve všech pěti věcech rozsudek, kterým tyto žaloby v celém rozsahu či z velké části zamítl.

6 – Nařízení Rady (EHS) [ze dne 6. února 1962]: první nařízení, kterým se provádějí články 85 a 86 Smlouvy (Úř. věst. 13, s. 204; Zvl. vyd. 08/01, s. 3).

7 – Rozsudky ze dne 25. října 2007, SP a další v. Komise, T-27/03, T-46/03, T-58/03, T-79/03, T-80/03, T-97/03 a T-98/03, EU:T:2007:317; Riva Acciaio v. Komise, T-45/03, nezveřejněný, EU:T:2007:318; Feralpi Siderurgica v. Komise, T-77/03, nezveřejněný, EU:T:2007:319; a Ferriere Nord v. Komise, T-94/03, nezveřejněný, EU:T:2007:320.

8 – První rozhodnutí, ve znění pozměňujícího rozhodnutí, bude dále uváděno jako „sporné rozhodnutí“.

IV – Řízení před Soudním dvorem a návrhová žádání

20. Všechny navrhovatelky se svými kasačními opravnými prostředky podanými dne 19. února 2015 (C-85/15 P), dne 20. února 2015 (spojené věci C-86/15 P, C-87/15 P a věc C-88/15 P) a dne 24. února 2015 (C-89/15 P) domáhají toho, aby Soudní dvůr zrušil prvoinstanční rozsudek Tribunálu, který se jich týká, zrušil sporné rozhodnutí nebo snížil jim uložené pokuty (nebo podpůrně vrátil věc Tribunálu k novému posouzení) a uložil Komisi náhradu nákladů řízení. Společnost Riva Fire rovněž navrhuje, aby Soudní dvůr rozhodl, že řízení před Tribunálem bylo vzhledem k jeho délce v rozporu s čl. 47 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) a s čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (dále jen „EÚLP“). Pro případ, že by se Soudní dvůr rozhodl nesnížit pokutu na základě tohoto důvodu kasačního opravného prostředku, společnosti Feralpi, Valsabbia a Alfa Acciai rovněž navrhují, aby Soudní dvůr konstatoval, že byl porušen čl. 47 odst. 2 Listiny a čl. 6 odst. 1 EÚLP.

21. Komise navrhuje, aby Soudní dvůr ve všech případech kasační opravný prostředek zamítl a dané navrhovatelce uložil náhradu nákladů řízení.

22. Usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 7. června 2016 byly věci C-86/15 P a C-87/15 P spojeny pro účely ústní části řízení, jakož i pro účely rozsudku. Navrhovatelky a Komise přednesly ústní vyjádření na společném jednání, které se konalo dne 20. října 2016.

23. V – Posouzení důvodů kasačních opravných prostředků

24. Navrhovatelky na podporu svých kasačních opravných prostředků předložily šest důvodů kasačního opravného prostředku (ve věci C-85/15 P), sedm důvodů kasačního opravného prostředku (ve spojených věcech C-86/15 P a C-87/15 P), devět důvodů kasačního opravného prostředku (ve věci C-88/15 P) a čtyři důvody kasačního opravného prostředku (ve věci C-89/15 P).

25. V tomto stanovisku budu v první řadě zkoumat důvod kasačního opravného prostředku, který je společný všem kasačním opravným prostředkům, tj. důvod, který se týká respektování práva navrhovatelek na obhajobu a řádného průběhu správního řízení. Z níže uvedených důvodů se domnívám, že jako takový je tento důvod opodstatněný, a je tudíž třeba zrušit napadené rozsudky, jakož i sporné rozhodnutí.

26. Pro případ, že by Soudní dvůr s mým posouzením tohoto důvodu kasačního opravného prostředku nesouhlasil, se budu zabývat i ostatními důvody kasačních opravných prostředků předloženými navrhovatelkami. Většinu z nich však budu zkoumat pouze stručně, neboť jsou zjevně nepřípustné nebo neopodstatněné.

A – Právo na obhajobu a řádný průběh správního řízení

27. Navrhovatelky Tribunálu vytýkají, že zamítl jejich návrhová žádání týkající se porušení jejich práva na obhajobu a řady ustanovení nařízení č. 773/2004[9]. Jejich argumenty se sice nepatrně liší[10], navrhovatelky však v podstatě tvrdí, že Tribunál Komisi nevytkl, že se před přijetím sporného rozhodnutí neřídila postupem stanoveným v nařízeních č. 1/2003 a č. 773/2004.

9 – Druhý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-85/15 P, první a druhý důvod kasačního opravného prostředku ve spojených věcech C-86/15 P a C-87/15 P, druhý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-88/15 P a první důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-89/15 P.

10 – V každém případě tyto důvody kasačních opravných prostředků vychází z údajného porušení podstatných formálních náležitostí, a tudíž může být vznesen Soudním dvorem z vlastního podnětu. V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 15. března 2000, Cimenteries CBR a další v. Komise, T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, EU:T:2000:77, body 477 až 488.

28. Komise obhajuje rozhodnutí Tribunálu. Domnívá se, že Tribunál přesně dodržel zásadu *tempus regit actum*, když uplatnil procesní pravidla platná v rozhodné době, a že navrhovatelkám byla poskytnuta přiměřená možnost vyjádřit se ke všem věcným a procesním aspektům dané věci. Komise rovněž uvádí, že zrušením rozhodnutí z roku 2002 nepozbyly platnosti procesní úkony provedené před přijetím tohoto rozhodnutí, včetně těch, které byly učiněny v době, kdy byla ještě v platnosti Smlouva o ESUO.

29. Úvodem je užitečné připomenout, že podle ustálené judikatury nařízení č. 1/2003 umožňuje, aby po 23. červenci 2002 Komise konstatovala a sankcionovala, dohody mezi podniky v odvětvích, které *ratione materiae* a *ratione temporis* spadají do oblasti působnosti Smlouvy o ESUO i přesto, že ustanovení nařízení č. 1/2003 neobsahují výslovný odkaz na článek 65 UO. To je však možné pouze v případě, kdy je rozhodnutí podle čl. 7 odst. 1 a čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 přijato postupem, který je v souladu s tímto nařízením [11]. Není třeba dodávat, že z úplného souladu s nařízením č. 1/2003 rovněž vyplývá soulad s prováděcím nařízením č. 773/2004 [12].

30. Za uvedených okolností považuji tvrzení navrhovatelek v tomto bodě za odůvodněné. Komise před přijetím sporného rozhodnutí, jak vysvětlím dále, zcela nedodržela postup stanovený v nařízeních č. 1/2003 a č. 773/2004. Řada klíčových procesních úkonů byla skutečně učiněna v souladu s předpisy platnými podle Smlouvy o ESUO (a pouze podle nich). Přesto, i když jsou tyto předpisy podobné, nejsou totožné s předpisy určenými pro použití článků 101 a 102 SFEU. V důsledku toho byla postupem uplatněným Komisí v projednávaných věcech nepříznivě dotčena možnost orgánů pro hospodářskou soutěž daného členského státu účastnit se tohoto řízení. Jejich účast je důležitá a nelze přehlédnout skutečnost, že Komise tuto účast nezajistila.

1. Byl po zrušení rozhodnutí z roku 2002 dodržen postup stanovený v nařízeních č. 1/2003 a č. 773/2004?

31. V projednávané věci sporné rozhodnutí v bodě 370 uvádí, že „opětovné přijetí bylo v souladu s procesními pravidly Smlouvy [o FEU] i se sekundárními právními předpisy vyplývajícími z této Smlouvy, zejména s nařízením č.1/2003“. Proto je třeba především rozhodnout, zda je toto tvrzení správné.

32. V tomto ohledu je nesporné, že po zrušení rozhodnutí z roku 2002 nebyly provedeny úkony v souladu s postupem stanoveným v nařízeních č. 1/2003 a č. 773/2004, s výjimkou konzultace s poradním výborem. Nové rozhodnutí – založené na čl. 7 odst. 1 a čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 – bylo přijato poté, co bylo navrhovatelkám umožněno vyjádřit se k dopisu ze dne 30. června 2008. Před přijetím tohoto rozhodnutí nebylo vydáno žádné nové prohlášení o námitkách a nekonalo se nové slyšení.

33. Na tomto místě je vhodné uvést, že nařízení č. 1/2003 a č. 773/2004 neobsahují žádnou obecnou výjimku týkající se provedení těchto dvou úkonů. Článek 27 odst. 1 nařízení č. 1/2003 stanoví, že před přijetím rozhodnutí mimo jiné podle článků 7 a 23 poskytne Komise podnikům, proti nimž je vedeno řízení Komise, „příležitost, aby byly slyšeny ve věci, jíž se týká námitka přijatá Komisí“. Komise může založit svá rozhodnutí „pouze na námitkách, ke kterým se mohly dotyčné strany vyjádřit“. Článek 27 odst. 2 téhož nařízení stanoví, že „[p]ři řízení musí být plně dodržováno právo dotyčných stran na obhajobu“. Články 10 a 14 nařízení č. 773/2004 se oproti tomu týkají povinnosti Komise vydat prohlášení o námitkách a na požádání vést slyšení. Rozkazovací způsob („Komise informuje, Komise vyzve“) použitý v těchto ustanoveních neposkytuje prostor pro pochybnosti o závaznosti těchto požadavků.

11 – Viz rozsudky ze dne 29. března 2011, ArcelorMittal Luxembourg v. Komise a Komise a ArcelorMittal Luxembourg a další, spojené věci C-201/09 P a C-216/09 P, EU:C:2011:190, bod 74, a ThyssenKrupp Nirosta v. Komise, C-352/09 P, EU:C:2011:191, bod 87.

12 – V tomto smyslu viz čl. 33 odst. 1 nařízení č. 1/2003 a první bod odůvodnění nařízení č. 773/2004.

34. Komise však tvrdí, že podle nařízení č. 1/2003 a č. 773/2004 nebyly tyto úkony v dotčených řízeních nutné, neboť před přijetím rozhodnutí z roku 2002 byly provedeny obdobné úkony. Zrušením rozhodnutí z roku 2002 nebyla podle jejího názoru dotčena platnost těchto úkonů. Na podporu svého argumentu Komise odkazuje na judikaturu citovanou v rozsudcích Tribunálu, zejména na rozsudek PVC II [13].

35. V rozsudku PVC II Soudní dvůr zamítl návrhová žádání žalobkyň vycházející z porušení jejich práva na obhajobu, neboť Komise po zrušení prvního rozhodnutí, a před přijetím nového rozhodnutí, neprovedla nové slyšení a znovu nekonzultovala poradní výbor. Soudní dvůr zejména připomněl ustálenou judikaturu, podle níž zrušením unijního aktu nemusí být dotčeny přípravné akty, neboť řízení směřující k nahrazení takového aktu může být v zásadě znovu provedeno v části počínající přesným okamžikem, v němž nastala protiprávnost [14].

36. V důsledku toho je třeba přezkoumat, zda lze tuto judikaturu použít v projednávaných věcech. Podle mého názoru je tato judikatura použitelná ve dvou případech: i) v případě, že postup, který je nyní stanoven v nařízeních č. 1/2003 a č. 773/2004 byl před zrušením rozhodnutí z roku 2002 řádně dodržen; nebo ii) v případě, že procesní úkony provedené na základě různých procesních pravidel by mohly být považovány za rovnocenné těm, které měly být učiněny na základě nařízení č. 1/2003 a č. 773/2004. Tyto dva předpoklady budu postupně zkoumat.

2. Byl před zrušením rozhodnutí z roku 2002 použit postup stanovený v nařízeních č. 1/2003 a č. 773/2004?

37. Nařízení č. 1/2003 a č. 773/2004 nebyla v rozhodné době v platnosti, je tedy třeba vycházet z odpovídajících ustanovení nařízení č. 17/62 a č. 2842/98 [15].

38. Na tuto otázku však existuje velmi jasná odpověď. Bod 352 odůvodnění rozhodnutí z roku 2002 zní:

„Z tohoto hlediska je uplatnění nařízení č. 17 na pokračování řízení slučitelné se zásadou, podle které jsou použitelná procesně právní pravidla, která jsou platná v době přijetí daného opatření. Ze stejného hlediska nebylo shledáno nezbytným opakovat první slyšení, kterého se neúčastnili zástupci členských států, jelikož tehdy platná procesně právní pravidla ESUO neupravovala takovou účast. Kromě toho, jak je zdůrazněno v bodě 26 sdělení [ze dne 18. června 2002] […], je třeba mít za to, že procesní opatření, která byla přijata platným způsobem na základě ustanovení ESUO, v okamžiku uplynutí doby platnosti Smlouvy o ESUO splňovala podmínky stanovené odpovídajícími procesními opatřeními zavedenými Smlouvou o ES. Je také důležité zdůraznit, že neexistuje žádná formální spojitost mezi ustanoveními týkajícími se účasti členských států na slyšení […] a ustanoveními týkajícími se konzultace poradního výboru […].“ [16] (*neoficiální překlad*)

39. Komise tedy v podstatě výslovně uvedla, že se zcela nedržela postupu stanoveného v nařízeních č. 17/62 a č. 2842/98. Nepovažovala to za nutné, neboť procesní úkony učiněné v kontextu rámce ESUO podle jejího názoru splňovaly standardy požadované příslušnými předpisy Společenství.

40. Na tomto místě je třeba ověřit správnost těchto prohlášení. Předtím je však třeba uvést následující.

13 – Rozsudek ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, spojené věci C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P, C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582 (dále jen „PVC II“).

14 – Viz body 70 až 119 a zejména bod 73 výše uvedeného rozsudku PVC II.

15 – Nařízení Komise (ES) č. 2842/98 ze dne 22. prosince 1998 o slyšení stran v určitých jednáních podle článků [101 a 102 SFEU] (Úř. věst. 1998, L 354, s. 18, Zvl. vyd. 07/04, s. 204).

16 – Viz body 20 rozsudků z roku 2007.

41. Již před přijetím rozhodnutí z roku 2002 Komise učinila některé procesní úkony podle nařízení č. 17/62. Zejména, jak bylo uvedeno výše v bodě 13, vydala Komise dne 12. srpna 2002 dodatečné prohlášení o námitkách a druhé slyšení se za přítomnosti zástupců členských států konalo dne 30. září 2002.

42. Nicméně je nesporné, že se tyto úkony týkaly pouze platných procesních předpisů a důsledků z nich vyplývajících. Věcné hledisko těchto věcí nebylo obecně projednáváno ani v dodatečném prohlášení o námitkách, ani na druhém slyšení. Stanovily-li tedy právní předpisy Společenství platný postup, vztahoval se tento postup pouze na otázky procesní povahy, a nikoliv na otázky věcné povahy.

3. Jsou procesní úkony provedené na základě ustanovení Smlouvy o ESUO platnými přípravnými akty pro sporné rozhodnutí?

43. Nyní je třeba zkoumat, zda – jak tvrdí Komise – procesní úkony, které byly v kontextu rámce ESUO provedeny před přijetím rozhodnutí z roku 2002, splňují podmínky odpovídajících unijních předpisů či předpisů Společenství. Stejně jako ve věci PVC II není pochyb o tom, že v projednávaných věcech zůstávají procesní úkony přijaté před přijetím rozhodnutí z roku 2002 v podstatě v platnosti.

44. Vzhledem k tomu, že procesní úkony, jichž se Komise dovolává, byly z velké části provedeny za účelem přijetí rozhodnutí založeného na čl. 65 odst. 4 a 5 UO, je třeba ověřit, zda mohou být považovány za „přípravné akty“ [17] pro účely přijetí rozhodnutí založeného na čl. 7 odst. 1 a čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003.

45. Podle mého názoru nemohou. Mám totiž za to, že existují určité významné rozdíly mezi situací posuzovanou Soudním dvorem ve věci PVC II a situací v projednávané věci.

46. Zaprvé v předchozím případě Soudní dvůr zkoumal dvě po sobě jdoucí rozhodnutí, která měla stejný právní základ a která byla v podstatě totožná. Bod 98 uvedeného rozsudku, který je v tomto ohledu zvláště návodný, uvádí: „[j]estliže se Komise po zrušení rozhodnutí v oblasti hospodářské soutěže rozhodne opravit zjištěnou protiprávnost nebo protiprávnosti a přijmout totožné rozhodnutí, které není stiženo těmito protiprávnostmi, týká se toto rozhodnutí stejných námitek, ke kterým se již podniky vyjádřily“. V projednávaných věcech však není sporné rozhodnutí „totožné“ s předchozím rozhodnutím zrušeným Tribunálem. Obě tato rozhodnutí jsou založena na rozdílných právních ustanoveních, které spadají do dvou, sice podobných a příbuzných, přesto však odlišných souborů pravidel.

47. Tato skutečnost není jen pouhým nepatrným detailem. V systému vytvořeném unijními smlouvami, který je založen na zásadě svěřených pravomocí, má volba správného právního základu aktu příslušných orgánů konstitutivní význam. Rozhoduje totiž o tom, zda má Unie pravomoc jednat, případně za jakým účelem a podle jakého postupu.

48. Komise při přijetí sporného rozhodnutí jednala na základě pravomocí, které jí byly svěřeny nařízeními č. 1/2003 a č. 773/2004. Jedná se o soubor pravomocí, který se liší od pravomocí, které jí před uplynutím platnosti svěřovala Smlouva o ESUO. Jak již bylo uvedeno, i když si jsou tyto dva systémy do značné míry podobné, nejsou totožné. Využití jednoho nebo druhého souboru pravomocí může mít určité právní důsledky: například stanovení horní hranice pokut, které Komise může uložit – otázka, jež byla předmětem rozsáhlých diskusí během řízení před Komisí a v prvním stupni. Je zřejmé, že to není jediný důsledek.

17 – Srov. rozsudek ze dne 12. listopadu 1998, Španělsko v. Komise, C-415/96, EU:C:1998:533, bod 32 a citovaná judikatura.

49. Komise ve svém dopise ze dne 30. června 2008 snižovala význam této otázky s tím, že zrušení rozhodnutí z roku 2002 mělo omezené důsledky, které pouze vyžadují použití odlišného právního základu. Bez ohledu na to, zda je toto tvrzení pravdivé, či nikoli, navrhovatelky byly jiného názoru a domnívaly se, že měly nárok přednést své argumenty v rámci postupu stanoveného v nařízeních č. 1/2003 a č. 773/2004. Domnívám se, že nahrazení právního základu aktu může být jen stěží klasifikováno jako pouhá „oprava protiprávnosti“, tj. jako situace, kterou se Soudní dvůr musel zabývat ve věci PVC II.

50. Zadruhé důležitější je, jak je uvedeno v bodě 38 výše, že nebyl použit postup – provedený podle ustanovení nařízení č. 17/62 a č. 2842/98, jež odpovídají ustanovením nyní obsaženým v nařízení č. 1/2003 a č. 773/2004 – na který mohla Komise navázat a *okamžitě* přistoupit k přijetí nového rozhodnutí. Jinými slovy, je nesporné, že před přijetím rozhodnutí z roku 2002 nebyl zcela a důsledně dodržen postup stanovený nařízeními č. 17/62 a č. 2842/98.

51. V tomto kontextu je třeba zdůraznit, že čl. 34 odst. 2 („Přechodná ustanovení“) nařízení č. 1/2003 stanoví: „Procesní úkony podle nařízení č. 17 […] zachovávají pro účely použití tohoto nařízení nadále svoje účinky.“ [18] Neobsahuje výslovnou zmínku o úkonech podle ustanovení Smlouvy o ESUO, a to i přes skutečnost, že doba platnosti této smlouvy uplynula jen několik měsíců před přijetím nařízení č. 1/2003.

52. Z tohoto důvodu navrhovatelky tvrdí, že před přijetím sporného rozhodnutí mělo být učiněno nové prohlášení o námitkách.

53. V této souvislosti bych chtěl znovu uvést, že dodatečné prohlášení o námitkách ze dne 12. srpna 2002 neobsahovalo odkaz na nařízení č. 17/62, ale týkalo se pouze volby vhodného právního základu a dalších otázek z toho vyplývajících. To znamená, že bylo možné tvrdit, že původní prohlášení o námitkách ze dne 26. března 2002, doplněné dopisem ze dne 30. června 2008, splňovalo podmínky stanovené nařízením č. 1/2003.

54. Na straně jedné je pravda, že Soudní dvůr opakovaně zdůraznil klíčovou úlohu prohlášení o námitkách v řízení o porušení pravidel hospodářské soutěže a uvedl, že tento akt představuje *důležitou procesní záruku* zajištění dodržení práva podniků na obhajobu [19]. Na straně druhé není zřejmě velký rozdíl mezi prohlášením o námitkách učiněným v souladu s pravidly ESUO a prohlášením o námitkách učiněným podle pravidel Společenství či unijních pravidel. Kromě toho dopis ze dne 30. června 2008 sice nebyl formálně označen jako „dodatečné prohlášení o námitkách“, dotčené strany jím nicméně byly informovány o námitkách vznesených proti nim (i když jen odkazem na předchozí prohlášení o námitkách), a byla jim tak poskytnuta příležitost se vyjádřit, jak stanoví čl. 27 odst. 1 nařízení č. 1/2003 a čl. 10 odst. 1 nařízení č. 773/2004.

55. Není však třeba se dále zabývat otázkou, zda Komise učinila prohlášení o námitkách v souladu s ustanoveními nařízení č. 1/2003 a č. 773/2004, neboť je v každém případě jasné, že přinejmenším jeden další procesní úkon provedený podle pravidel ESUO není v souladu s požadavky stanovenými pravidly Společenství či unijními pravidly.

56. Podle článku 12 nařízení č. 773/2004 Komise poskytne stranám, kterým určila prohlášení o námitkách, možnost přednést ústně svá stanoviska při slyšení, pokud o to požádají. Komise nové dodatečné prohlášení o námitkách neučinila, čímž v podstatě strany připravila o jejich právo o takové slyšení požádat. Jak již bylo uvedeno, je nepochybné, že před přijetím sporného rozhodnutí se žádné nové slyšení nekonalo.

18 – Podobné pravidlo obsahuje článek 19 („Přechodná ustanovení“) nařízení č. 773/2004.

19 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. března 2015, Komise a další v. Versalis a další, spojené věci C-93/13 P a C-123/13 P, EU:C:2015:150, body 93 až 95 a citovaná judikatura.

57. Slyšení představuje procesní úkon, který má v rámci režimu stanoveného unijním normotvůrcem pro prosazování unijních pravidel hospodářské soutěže velký význam. Jedním z hlavních důvodů je, že v souladu s článkem 14 nařízení č. 773/2003 jsou orgány pro hospodářskou soutěž členských států vyzvány k účasti na slyšení. Jejich účast na slyšení není čistě formální, neboť zástupci těchto orgánů jsou členy poradního výboru, který v souladu s čl. 14 odst. 1 nařízení č. 1/2003 musí být Komisí konzultován před přijetím každého rozhodnutí mimo jiné podle článků 7 a 23 téhož nařízení. I když je pravda, jak tvrdí Komise, že mezi těmito dvěma procesními úkony neexistuje žádná výslovná spojitost, je nesporné, že první z nich je nezbytným předpokladem toho druhého.

58. Z tohoto důvodu měla být navrhovatelkám poskytnuta možnost přednést své argumenty proti navrhovanému rozhodnutí Komise, a to za přítomnosti zástupců orgánů pro hospodářskou soutěž členských států. Nelze vyloučit, že by výsledek řízení byl alespoň do jisté míry odlišný, neboť tyto orgány mohly ovlivnit Komisi prostřednictvím poradního výboru, který se sešel před přijetím sporného rozhodnutí. Článek 14 odst. 5 nařízení č. 1/2003 stanoví, že Komise by měla „přihlížet co nejvíce ke stanovisku poradního výboru. Sdělí výboru způsob, jakým vzala toto stanovisko na vědomí“. Úloha poradního výboru je – měl bych dodat – zvláště důležitá v decentralizovaném systému provádění, který byl zaveden se vstupem nařízení č. 1/2003 v platnost, jak dokládá bod 19 jeho odůvodnění.

59. Zásadní je, že Tribunál sám uznal, že se slyšení, jehož se zástupci orgánů pro hospodářskou soutěž členských států účastnili před přijetím rozhodnutí z roku 2002, netýkalo podstaty věci, ale pouze použitelnosti *ratione temporis* Smlouvy o ESUO a Smlouvy o ES na údajné protiprávní jednání [20]. Na rozdíl od toho, co uvedl Tribunál, tak nelze mít za to, že slyšení konané před přijetím rozhodnutí z roku 2002 splňuje podmínky stanovené článkem 14 nařízení č. 773/2004.

60. Diskuse, do níž by byly ve větší míře zapojeny orgány pro hospodářskou soutěž členských států, zejména italské – jak v rámci slyšení, tak v rámci poradního výboru – by podle mého názoru byla v projednávané věci vhodnější, neboť údajné protiprávní jednání se týká území pouze jednoho členského státu, konkrétně Itálie. Navíc si nemyslím, že by takový formální požadavek pro Komisi znamenal obzvláště omezující nebo časově náročnou zátěž.

61. Skutečnost, že Komise tyto orgány průběžně – abychom použili stejný výraz jako Tribunál v napadených rozsudcích – „plně informovala“ o průběhu řízení prostřednictvím jiných prostředků, je zjevně irelevantní [21]. Komise nemůže používat postup *sui generis*, který neoficiálně zahrnuje orgány pro hospodářskou soutěž členských států, místo toho, aby dodržela postup stanovený unijním normotvůrcem v nařízeních č. 1/2003 a č. 773/2004.

62. S ohledem na výše uvedené skutečnosti se domnívám, že postup použitý Komisí při přijetí sporného rozhodnutí nebyl v souladu s ustanoveními nařízení č. 1/2003 a č. 773/2004. Především se domnívám, že byl porušen čl. 12 odst. 1 nařízení č. 773/2004, a tudíž i právo navrhovatelek na obhajobu.

63. Ve světle výše uvedeného jsem dospěl k závěru, že se Tribunál v napadených rozsudcích dopustil pochybení tím, že zamítl návrhové žádání navrhovatelek týkající se této otázky, a tyto rozsudky by tudíž měly být zrušeny a zrušeno by mělo být i sporné rozhodnutí.

20 – Viz rozsudek ze dne 9. prosince 2014, Alfa Acciai v. Komise, T-85/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1037, bod 148.

21 – Viz rozsudek ze dne 9. prosince 2014, Alfa Acciai v. Komise, T-85/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1037, bod 149.

B – Ostatní důvody kasačních opravných prostředků

64. Nebude-li Soudní dvůr vycházet z mého posouzení výše zkoumaných důvodů kasačních opravných prostředků, navrhuji, aby zamítl kasační opravné prostředky v plném rozsahu, s jednou (omezenou) výjimkou týkající se kasačního opravného prostředku společnosti Ferriere Nord. Nadále se budu podrobněji zabývat pouze třemi otázkami vyplývajícími z kasačních opravných prostředků. O většině důvodů kasačních opravných prostředků pojednám pouze stručně, neboť jsou zjevně nepřípustné nebo neopodstatněné, jak bylo uvedeno výše.

1. Nepřiměřená délka řízení před Tribunálem

65. Všechny navrhovatelky, s výjimkou společnosti Ferriere Nord, kritizují délku řízení v prvním stupni [22]. Zdůrazňují, že celé řízení trvalo téměř pět let, a uvádějí, že mezi ukončením písemné části řízení a zahájením ústní části řízení uplynuly tři roky a dva měsíce. Tvrdí, že Tribunál v jejich věci nerozhodl v přiměřené lhůtě, čímž porušil čl. 47 odst. 2 Listiny a čl. 6 odst. 1 EÚLP. Z tohoto důvodu společnosti Feralpi, Valsabbia a Alfa Acciai navrhují, aby Soudní dvůr v souladu se svým rozsudkem ve věci Baustahlgewebe [23] snížil pokutu, která jim byla uložena. Podpůrně tyto společnosti navrhují, aby Soudní dvůr rozhodl, že řízení před Tribunálem byla vzhledem k jejich délce v rozporu s čl. 47 odst. 2 Listiny a čl. 6 odst. 1 EÚLP. Společnost Riva Fire Soudnímu dvoru předložila stejný návrh.

66. Podle mého názoru by těmto návrhům nemělo být vyhověno. Zaprvé bych chtěl k žádosti o snížení pokut uvést následující.

67. Navrhovatelky samy uznávají, že Soudní dvůr v řadě rozsudků uvedl, jaké opravné prostředky mají k dispozici soukromé osoby, jež se domnívají, že Soudní dvůr Evropské unie (tj. soud jako orgán), či přesněji jeden z jeho soudů, porušil jejich základní právo na projednání jejich věci v přiměřené lhůtě. Soudní dvůr se v rozsudcích Der Grüne Punkt a Gascogne Sack zabýval údajným porušením tohoto práva ze strany Tribunálu a rozhodl, že neexistuje-li indicie, že nepřiměřená délka řízení měla vliv na napadený rozsudek, nemůže nedodržení přiměřené lhůty soudního rozhodování vést ke zrušení dotčeného rozsudku. Kromě toho Soudní dvůr konstatoval, že navrhovatelka nemůže opětovně vznést otázku týkající se platnosti nebo výše pokuty pouze z toho důvodu, že nebylo rozhodnuto v přiměřené lhůtě, jestliže všechna její návrhová žádání směřující proti rozhodnutí Tribunálu a týkající se výše této pokuty a chování, které sankcionoval, byla zamítnuta [24].

68. Soudní dvůr rovněž upřesnil, že jeho rozhodnutí ve věci Baustahlgewebe bylo odůvodněno pragmatismem a hospodárností řízení, ale že nárok na náhradu škody způsobené tím, že Tribunál nerozhodl v přiměřené lhůtě, nelze uplatnit přímo u Soudního dvora v rámci řízení o kasačním opravném prostředku. Tento nárok musí být uplatněn u Tribunálu podle článků 268 a 340 SFEU [25].

69. Podle mého názoru Soudní dvůr rozsudek Baustahlgewebe v podstatě popřel. Každopádně se domnívám, že v projednávaných věcech není důvod pro uplatnění tohoto rozsudku – pokud by byl ve výjimečných případech stále použitelný.

22 – Šestý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-85/15 P a čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku ve spojených věcech C-86/15 P a C-87/15 P. Pokud jde o věc C-89/15 P, společnost Riva Fire toto neuvádí jako důvod kasačního opravného prostředku, ale jako „incidenční požadavek“.

23 – Rozsudek ze dne 17. prosince 1998, Baustahlgewebe v. Komise, C-185/95 P, EU:C:1998:608.

24 – Rozsudky ze dne 16. července 2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland v. Komise, C-385/07 P, EU:C:2009:456, body 190 až 196, a ze dne 26. listopadu 2013, Gascogne Sack Deutschland v. Komise, C-40/12 P, EU:C:2013:768, body 81 až 85.

25 – Rozsudek ze dne 26. listopadu 2013, Gascogne Sack Deutschland v. Komise, C-40/12 P, EU:C:2013:768, body 86 až 89.

70. Navrhovatelky tvrdí, že v projednávaných věcech by bylo vhodné řídit se rozsudkem Baustahlgewebe, neboť zdlouhavé řízení před Tribunálem bylo posledním krokem v celém postupu, který zahrnoval dvě správní fáze před Komisí [26] a další řadu řízení před unijními soudy.

71. Situaci, v níž se navrhovatelky nacházejí, lze považovat za nešťastnou, v žádném případě však za výjimečnou. Možnost poskytnutá podnikům, aby v takové situaci, jako je situace navrhovatelek, byly jejich záležitosti opakovaně zkoumány unijními správními orgány, a případně unijními soudními orgány, je přirozeným důsledkem toho, jak autoři Smluv a unijní normotvůrce nastavili organizaci veřejné moci v této oblasti. Účelem požadavku, aby před přijetím konečného rozhodnutí příslušným orgánem byla provedena řada procesních úkonů (což může být časově náročné), je totiž zajistit nejen správný výsledek řízení, ale také jeho spravedlnost.

72. Celkovou délku správního a soudního řízení může Soudní dvůr zohlednit nanejvýše v rámci řízení zahájeného podle článku 268 SFEU, aby zjistil, zda navrhovatelky mají právo na náhradu škody na základě čl. 340 odst. 2 SFEU, a pokud ano, výši této náhrady.

73. Závěrem bych tedy chtěl uvést, že by Soudní dvůr měl zamítnout návrh společností Feralpi, Valsabbia a Alfa Acciai na snížení výše jim uložených pokut, a to bez ohledu na podstatu jejich tvrzení. Konečně navrhuji i zamítnutí žádosti navrhovatelek, aby Soudní dvůr pouze prohlásil, že k takovému porušení došlo.

74. Je pravda, že Soudní dvůr v řadě případů konstatoval, že je-li ve věci, která mu byla předložena, zřejmé, že Tribunál dostatečně závažným způsobem porušil povinnost rozhodnout v přiměřené lhůtě, a není-li třeba, aby účastníci řízení předložili v tomto ohledu dodatečné důkazy, může Soudní dvůr na toto pochybení poukázat [27].

75. Nejsem si jist správností postupu Soudního dvora v uvedených věcech. Soudní dvůr v uvedených případech o této otázce rozhodoval, aniž byl vyslechnut účastník řízení odpovědný za údajné porušení: druhou účastnicí řízení o kasačním opravném prostředku byla samozřejmě Komise, nikoli Soudní dvůr Evropské unie. Nicméně, jak nedávno potvrdil Tribunál, v případném řízení o porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě Soudním dvorem Evropské unie, nebo přesněji řečeno některým z jeho soudů, má být žalován právě tento orgán [28]. S tím souhlasím. Již v roce 1973 rozhodl Soudní dvůr, že „v případě vzniku [mimosmluvní odpovědnosti Unie] v důsledku chování jednoho z jejích orgánů, zastupují ji před unijním soudem orgány, kterým se klade za vinu chování vedoucí ke vzniku odpovědnosti“ [29]. Pouze tento orgán, odpovědný za údajné porušení, je totiž nejen oprávněný, ale i věcně příslušný předložit skutkové a právní argumenty na svou obhajobu.

76. Z tohoto důvodu se domnívám, že judikatura Soudního dvora uvedená navrhovatelkami – jejíž budoucí použití Soudnímu dvoru nedoporučuji – má smysl pouze tehdy, pokud je omezena na skutečně výjimečné okolnosti, kdy je nepřiměřenost řízení tak zjevná a nezpochybnitelná, že objektivně nemůže být za žádných okolností odůvodněna. S výhradou těchto výjimečných případů, má být o žalobě na porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě rozhodnuto po skončení kontradiktorního řízení, v němž mohl žalovaný předložit své protiargumenty, a případně navrhnout

26 – První i druhé řízení před Komisí proběhlo mimochodem poměrně rychle (viz výše body 13 až 17 tohoto stanoviska).

27 – Rozsudky ze dne 26. listopadu 2013, Gascogne Sack Deutschland v. Komise, C-40/12 P, EU:C:2013:768; ze dne 12. listopadu 2014, Guardian Industries a Guardian Europe v. Komise, C-580/12 P, EU:C:2014:2363; ze dne 9. června 2016, CEPSA v. Komise, C-608/13 P, EU:C:2016:414; a ze dne 9. června 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades a další v. Komise, C-617/13 P, EU:C:2016:416.

28 – Mimo jiné viz usnesení ze dne 6. ledna 2015, Kendrion v. Soudní dvůr, T-479/14, nezveřejněné, EU:T:2015:2; ze dne 9. ledna 2015, Marcuccio v. Evropská unie, T-409/14, nezveřejněné, EU:T:2015:18; a ze dne 13. února 2015, Aalberts Industries v. Evropská unie, T-725/14, nezveřejněné, EU:T:2015:107.

29 – Rozsudek ze dne 13. listopadu 1973, Werhahn Hansamühle a další v. Rada a Komise, 63/72 až 69/72, EU:C:1973:121, bod 7,povtvrzený rozsudkem ze dne 23. března 2004, Evropský veřejný ochránce práv v. Lamberts, C-234/02 P, EU:C:2004:174.

důkazy na jejich podporu. Soudní dvůr opakovaně konstatoval, že „přiměřenost lhůty musí být posouzena v závislosti na okolnostech vlastních každé věci, a zejména v závislosti na významu sporu pro dotčenou osobu, jeho složitosti, jakož i chování žalobce a příslušných orgánů“ [30]. Podle mého názoru takové posouzení všech okolností není v žádném případě jednoduché.

77. Musím zdůraznit, že doba rozhodování o skupině případů, jako jsou projednávané věci, trvající téměř pět let je sice značná, avšak nemusí nutně být nepřiměřená. Tím spíše v případě, kdy je zřejmé s ohledem na složitou a zdlouhavou historii projednávání kartelové dohody v odvětví výztuží do betonu před Komisí a unijními soudy, že se jedná o značně složitou právní situaci.

78. Navíc na rozdíl od toho, co tvrdí navrhovatelky, ze skutečnosti, že mezi skončením písemné části řízení a zahájením ústní části řízení uplynuly tři roky a dva měsíce, nevyplývá, že by Tribunál byl během tohoto období nečinný. Jak je dobře známo, v tomto období bývá přijata řada procesních opatření, která nemusí být účastníkům řízení zřejmá. Podle mého názoru nemůže být délka doby mezi skončením písemné části řízení a zahájením ústní části řízení považována za znak nečinnosti ze strany Tribunálu [31]. Pokus rozdělit celé řízení na jednotlivé fáze, aby bylo možné posoudit přiměřenost trvání jedné nebo více těchto fází v „klinické izolaci“ od ostatních fází, obecně považuji za umělý: celková doba trvání řízení se mi jeví jako vhodnější referenční bod.

79. Proto se domnívám, že v projednávané věci se Soudní dvůr nenachází ve stejné situaci, jako je situace uvedená v bodě 73 výše. V projednávaných věcech by totiž k tomu, aby Soudní dvůr mohl rozhodnout o nepřiměřenosti délky řízení před Tribunálem, bylo nezbytné předložení dodatečných důkazů účastníky řízení [32].

80. Závěrem lze říci, že tento důvod kasačního opravného prostředku je třeba zamítnout. Domnívají-li se navrhovatelky, že Tribunál při projednávání jejich věci porušil čl. 47 odst. 2 Listiny, mohou podat žalobu na určení mimosmluvní odpovědnosti Unie podle článku 268 a čl. 340 odst. 2 SFEU.

2. Opakování protiprávního jednání

81. V rámci sedmého důvodu kasačního opravného prostředku společnost Ferriere Nord tvrdí, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když zamítl její návrhové žádání vycházející z toho, že zvýšení pokuty uložené z důvodu opakování protiprávního jednání bylo nelegitimní, neboť Komise tuto přitěžující okolnost výslovně neuvedla ve svém prohlášení o námitkách ze dne 26. března 2002. Komise pouze uvedla, že při stanovení pokut přihlédla ke všem polehčujícím a přitěžujícím okolnostem, a to s ohledem na chování jednotlivých podniků. Takové vágní tvrzení by podniku pravděpodobně neumožňovalo uplatnit právo na obhajobu.

82. Kromě toho v rámci osmého důvodu kasačního opravného prostředku společnost Ferriere Nord vytýká Tribunálu rozhodnutí, že lhůta, která má být vzata v úvahu při přezkumu uplatnění uvedené přitěžující okolnosti je doba mezi zjištěním prvního porušení Komisí a začátkem nového protiprávního jednání téhož podniku. Společnost Ferriere Nord je toho názoru, že tato lhůta má být počítána ode dne, ke kterému skončilo první protiprávní jednání. V jejím případě by to znamenalo, že mezi prvním a druhým protiprávním jednáním uplynulo přibližně 13 let. Vzhledem k délce tohoto období není vyloučeno, že její vedení nevědělo o prvním rozhodnutí Komise, a tudíž v souladu se zásadou *in dubio pro reo* neměla být uplatněna přitěžující okolnost opakování protiprávního jednání.

30 – Mimo jiné viz rozsudky ze dne 17. prosince 1998, Baustahlgewebe v. Komise, C-185/95 P, EU:C:1998:608, bod 29; a PVC II, bod 210.

31 – Senáty, které jsou příslušné rozhodnout ve věci, se mohou rozhodnout, že si „předpřipraví“ co nejvíce práce před konáním jednání, nebo naopak, že uskuteční jednání ihned po uzavření písemné části řízení, přičemž značnou část práce dokončí po jednání. Volba mezi těmito možnostmi může záviset na několika faktorech: na pracovních postupech soudců zasedajících v příslušném senátu, jejich případném vytížení v daném období a specifické povaze konkrétního případu (např. zda je třeba na jednání zodpovědět řadu otázek). Je zřejmé, že krátká doba mezi písemnou a ústní částí řízení není pro účastníky řízení příliš výhodná, je-li poté věc projednávána obzvláště dlouho.

32 – Srov. rozsudek ze dne 14. září 2016, Trafilerie Meridionali v. Komise, C-519/15 P, nezveřejněný, EU:C:2016:682, bod 68.

83. Konečně v devátém důvodu kasačního opravného prostředku společnost Ferriere Nord tvrdí, že – pokud by Soudní dvůr přijal její čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku [33] – protiprávní jednání by musela být považována za méně závažná než ta uvedená ve sporném rozhodnutí. Pokud by tomu tak bylo, Tribunál nesprávně vyložil a použil zásadu proporcionality: zvýšení pokuty o 50 % z důvodu méně závažného jednání se jeví jako nepřiměřené.

84. Nejdříve se budu zabývat osmým důvodem kasačního opravného prostředku.

85. Úvodem chci připomenout, že podle ustálené judikatury je opakování protiprávního jednání (běžně známé jako „recidivita“) uvedeno mezi skutečnostmi, které mají být zohledněny při analýze závažnosti porušení unijních pravidel hospodářské soutěže pro účely stanovení výše pokuty, která má být uložena původci protiprávního jednání [34]. Důvodem je, jak uvedl Tribunál, že „opakování protiprávního jednání je důkazem toho, že dříve uložená sankce nebyla dostatečně odrazující“ [35]. Opakování protiprávního jednání je proto obecně považováno za důvod uložení vyšší pokuty [36], s cílem přimět jeho původce ke změně jeho budoucího chování [37].

86. Soudní dvůr však rovněž upřesnil, že v zájmu dodržení zásad právní jistoty a proporcionality nemůže být pokuta, která byla uložena podniku, na základě opakování protiprávního jednání automaticky zvýšena. V této souvislosti má Komise zohlednit všechny okolnosti konkrétního případu, a zejména dobu, která uplynula mezi dotčeným protiprávním jednáním a dřívějším porušením pravidel hospodářské soutěže [38].

87. Za těchto okolností se osmý důvod kasačního opravného prostředku, předložený společností Ferriere Nord, jeví jako neopodstatněný. Zaprvé metoda stanovení sporné lhůty použitá Komisí – tj. doba, která uplynula od chvíle, kdy Komise zjistila první protiprávní jednání, do začátku nového protiprávního jednání téhož podniku – je správná, a to z důvodů popsaných v bodech 342 a 343 napadeného rozsudku: nezbytnou podmínkou opakovaní protiprávního jednání je konstatování předchozího protiprávního jednání ze strany Komise, a vzniká zahájením jednání, které je v rozporu s články 101 nebo 102 SFEU. Z tohoto důvodu Tribunál správně konstatoval, že v projednávané věci dotčená lhůta nepřesáhla čtyři roky.

88. Zadruhé není důležité, že jeden či více členů vedení společnosti mohl ignorovat existenci tohoto rozhodnutí nebo právní důsledky z něj vyplývající [39]. Především tvrzení, že vrcholné vedení společnosti Ferriere Nord si nemohlo být vědomo předchozího rozhodnutí Komise, není příliš věrohodné. Na straně jedné Komise odkazovala na jednání k dokumentu uvedenému ve sporném rozhodnutí, který prokazoval, že vedení společnosti Ferriere Nord v roce 1997 vědělo o tomto předchozím rozhodnutí Komise, jakož i o novém a pokračujícím protiprávním jednání. Společnost Ferriere Nord to

33 – Tento důvod kasačního opravného prostředku se týká povahy a trvání účasti společnosti Ferriere Nord na protiprávním jednání: viz bod 117 níže tohoto stanoviska.

34 – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise, spojené věci C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 91; ze dne 8. února 2007, Groupe Danone v. Komise, C-3/06 P, EU:C:2007:88, body 26, 29 a 39; a ze dne 17. června 2010, Lafarge v. Komise, C-413/08 P, EU:C:2010:346, body 61 až 65.

35 – Rozsudek ze dne 27. června 2012, YKK a další v. Komise, T-448/07, nezveřejněný, EU:T:2012:322, bod 211 a citovaná judikatura.

36 – Například viz kulatý stůl OECD o podpoře dodržování pravidel hospodářské soutěže – dokument sekretariátu DAF/COMP (2011)4 ze dne 1. června 2001, bod 2.

37 – Rozsudek ze dne 8. února 2007, Groupe Danone v. Komise, C-3/06 P, EU:C:2007:88, bod 39.

38 – Rozsudek ze dne 8. února 2007, Groupe Danone v. Komise, C-3/06 P, EU:C:2007:88, bod 39, a rozsudek ze dne 17. června 2010, Lafarge v. Komise, C-413/08 P, EU:C:2010:346, body 69 a 70.

39 – Soudní dvůr nevyloučil, že „strukturální vývoj podniku“ může být zohledněn při posuzování uplatnění přitěžující okolnosti opakování protiprávního jednání (viz rozsudek ze dne 5. března 2015, Komise a další v. Versalis a další, spojené věci C-93/13 P a C-123/13 P, EU:C:2015:150, bod 97). Soudní dvůr však na tuto skutečnost odkazoval v jiném kontextu, tj. v kontextu, ve kterém Komise uplatnila přitěžující okolnost opakování protiprávního jednání na právnickou osobu, na níž se nevztahovalo řízení o prvním protiprávním jednání. Jinak řečeno, Soudní dvůr zejmě odkazuje na strukturální vývoj uvnitř skupiny, a nikoli na změny vedení realizované v rámci téže společnosti. V případě změn vedení společnosti má případný strukturální vývoj mnohem nižší význam než v případě strukturálního vývoje uvnitř skupiny.

nezpochybnila. Na straně druhé společnost Ferriere Nord rozhodnutí z roku 89/515/EHS [40] napadla před unijními soudy v řízení, které skončilo v červenci roku 1997 [41]. V této souvislosti je třeba uvést, že v souvislosti s finančními výkazy musí společnost zveřejnit podmíněné závazky, které zahrnují ztráty, pokuty nebo příjmy očekávané v souvislosti s výsledky soudních sporů [42]. Z tohoto důvodu se domnívám, že pečlivý a obezřetný podnikatel nemohl a neměl opomenout existenci předchozího rozhodnutí.

89. Ještě důležitější však je, že u vedení společnosti se obecně předpokládá, že je informováno o tom, jak se podnik chová – nebo v nedávné minulosti choval – na trhu. Nelze tvrdit, že by se podnik měl vyhnout odpovědnosti pouze proto, že jeho vedení pravděpodobně ignorovalo určité chování. Podnik musí být právně odpovědný za své minulé i současné jednání bez ohledu na to, zda určité osoby v jeho vedení (nebo některé orgány společnosti) vědí o konkrétním jednání podniku. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že projednávané věci se mimo jiné týkají sankce uložené společnosti Ferriere Nord, a nikoliv sankce uložené osobám, které v rámci této společnosti zastávaly určité postavení.

90. Dále s ohledem na sedmý důvod kasačního opravného prostředku chci uvést, že Soudní dvůr v rozsudku Versalis, který se konkrétně týká přitěžující okolnosti opakování protiprávního jednání, upřesnil, že pokud chce Komise přičíst tuto přitěžující okolnost podniku odpovědnému za porušení práva hospodářské soutěže, „oznámení námitek musí obsahovat všechny skutečnosti umožňující této právnické osobě se bránit“. Soudní dvůr rovněž uvedl, že již v prohlášení o námitkách musí Komise uvést důkazy na podporu svého tvrzení, že jsou splněny podmínky pro uplatnění této přitěžující okolnosti [43].

91. Z uvedeného rozsudku vyplývá, že Komise nemusí ve svém prohlášení o námitkách vždy výslovně uvádět veškeré přitěžující okolnosti, které může vůči vyšetřovanému podniku uplatnit. Na straně druhé, jak Komise sama uznává, mohou však nastat situace, kdy bude samozřejmě muset výslovně uvést přitěžující okolnost, kterou zamýšlí danému podniku přičíst. S tím souhlasím: záměry Komise nemusí být na základě informací obsažených v prohlášení o námitkách snadno patrné. A povinností podniku není odhadovat záměry Komise a předkládat všechny myslitelné obhajoby proti všem přitěžujícím okolnostem, jejichž použití by Komise mohla zvažovat. Zda jsou informace uvedené v prohlášení o námitkách dostačující k tomu, aby daný podnik mohl v plném rozsahu vykonávat svá práva na obhajobu i přesto, že to není v prohlášení o námitkách výslovně uvedeno, tedy závisí na konkrétních okolnostech každého případu.

92. V projednávané věci, jak uvádí společnost Ferriere Nord, je odkaz učiněný v prvním prohlášení o námitkách – naznačující, že Komise bude při stanovení pokut přihlížet ke všem polehčujícím a přitěžujícím okolnostem, a to s ohledem na jednání každého podniku – poněkud vágní. To však neznamená, že musí být nedostatečný. Takový odkaz může být považován za dostatečný, jestliže podnik mohl s ohledem na konkrétní situaci a informace poskytnuté v prohlášení o námitkách předvídat pravděpodobné uplatnění dané přitěžující okolnosti, včetně odůvodnění.

93. Je pravda, že na rozdíl od věci Versalis se v projednávané věci opakování protiprávního jednání dopustila táž společnost: v roce 1989 byla společnost Ferriere Nord skutečně shledána odpovědnou za porušení (nynějšího) článku 101 SFEU v rozhodnutí, které bylo – jak společnost Ferriere Nord připouští – uvedeno v prohlášení o námitkách, i když jen okrajově. Je také pravda, jak je uvedeno výše v bodě 86, že časové období mezi přijetím předchozího rozhodnutí Komise a začátkem nového protiprávního jednání je poměrně krátké. Komise však měla uvést alespoň důvody, na základě kterých

40 – Rozhodnutí Komise ze dne 2. srpna 1989 o řízení podle článku [101 SFEU] (IV/31.553, ocelové svařované pletivo) (Úř. věst. 1989, L 260, s. 1).

41 – Viz rozsudek ze dne 6. dubna 1995, Ferriere Nord v. Komise, T-143/89, EU:T:1995:64 a, v řízení o kasačním opravném prostředku, rozsudek ze dne 17. července 1997, Ferriere Nord v. Komise, C-219/95 P, EU:C:1997:375.

42 – Například podle obecně uznávaných účetních zásad (GAAP) musí být potenciální ztráty, které jsou „pravděpodobné“, „rozumně možné“, uvedeny spolu s odhadem ztráty. Obdobná pravidla stanoví i Mezinárodní standardy účetního výkaznictví (IFRS).

43 – Rozsudek ze dne 5. března 2015, Komise a další v. Versalis a další, spojené věci C-93/13 P a C-123/13 P, EU:C:2015:150, body 96 a 98.

dospěla k názoru, že předchozí protiprávní jednání a nové protiprávní jednání představovala „porušení stejného typu“ pro účely pokynů z roku 1998 [44]. Nyní se to může jevit poměrně zřejmým, ovšem v roce 2002 neexistovala judikatura, která by řešila otázku týkající se opakování protiprávního jednání. V prohlášení o námitkách nebylo v tomto ohledu nic naznačeno, což společnosti Ferriere Nord značně ztížilo výkon jejího práva na obhajobu.

94. Jsem tudíž toho názoru, že nebude-li Soudní dvůr souhlasit s mým posouzením druhého důvodu kasačního opravného prostředku předloženého společností Ferriere Nord, měl by přijmout její sedmý důvod kasačního opravného prostředku. Rozsudek ve věci T-90/10 by tudíž měl být zrušen v té části, která se týká uplatnění přitěžující okolnosti opakování protiprávního jednání. Dále by podle mého názoru Soudní dvůr měl zrušit sporné rozhodnutí v tomto bodě, a znovu stanovit výši pokuty uložené společnosti Ferriere Nord, a to bez přihlédnutí k přitěžující okolnosti opakovaní protiprávního jednání.

95. Za těchto podmínek není nutné zkoumat devátý důvod kasačního opravného prostředku předložený společností Ferriere Nord. V každém případě považuji tento důvod kasačního opravného prostředku za neopodstatněný, neboť je třeba zamítnout i čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku, jak vysvětlím v bodě 117 tohoto stanoviska.

3. Veřejné distancování se

96. Společnosti Feralpi, Valsabbia a Alfa Acciai tvrdí [45], že Tribunál pochybil, když uplatnil pojem „veřejné distancování se“, čímž nesprávně potvrdil jejich účast na některých částech protiprávního jednání, a to navzdory skutečnosti, že se jimi zveřejněné ceny lišily od těch, na nichž se dohodly s konkurenčními podniky. V této souvislosti uvádějí, že článek 60 UO zakazoval společnostem diskriminaci mezi zákazníky a odchýlení se od zveřejněných cen.

97. Nejsem přesvědčen o správnosti tohoto argumentu, který nicméně vyžaduje podrobnější analýzu.

98. Ve stanovisku, které jsem přednesl ve věci Total Marketing Services, jsem měl možnost zdůraznit, že neexistence veřejného distancování se podporuje domněnku vycházející z konkrétních *indicií* shromážděných Komisí, že v případě podniku, který se účastnil schůzek s protisoutěžním cílem, lze mít za to, že se účastnil protiprávního jednání, kterým byl porušen čl. 101 odst. 1 SFEU. Jinými slovy, pokud se podnik účastní se svými tržními konkurenty schůzek, z nichž vyplyne dohoda v rozporu s hospodářskou soutěží, technika postulování domněnek umožňuje při neexistenci výslovného vyjádření v opačném smyslu vyvodit, že se tato společnost účastnila protiprávního jednání. Na straně druhé neexistence veřejného distancování se ze strany podniku nemůže zhojit neexistenci důkazu o účasti, třeba pasivní, na schůzce s protisoutěžním cílem [46].

99. Odlišný závěr by vedl k porušení presumpce neviny uznané v čl. 48 odst. 1 Listiny a byl by v rozporu s článkem 2 nařízení č. 1/2003 [47]. Ze stejného důvodu nemůže být při přezkoumávání důkazů týkajících se údajného veřejného distancování se podnikem pojem „veřejné distancování se“, který má být uplatněn, vykládán tak úzce a rigidně, že se vyvrácení této domněnky stane pro daný podnik prakticky nemožným.

44 – Pokyny o metodě stanovování pokut udělených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o ESUO (Úř. věst. 1998, C 9, s. 3; Zvl. vyd. 08/01, s. 171).

45 – Čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-85/15 P, a pátý důvod kasačního opravného prostředku ve spojených věcech C-86/15 P a C-87/15 P.

46 – Viz mé stanovisko ve věci Total Marketing Services v. Komise, C-634/13 P, EU:C:2015:208, body 43 až 61. Ve stejném smyslu viz stanovisko generálního advokáta M. Watheleta ve věci Toshiba Corporation v. Komise, C-373/14 P, EU:C:2015:427, body 123 až 136, a stanovisko generálního advokáta D. Ruiz-Jarabo Colomera ve věci Aalborg Portland a další v. Komise, C-204/00 P, EU:C:2003:85, body 127 až 131.

47 – Podle článku 2 nařízení č. 1/2003 je na Komisi, aby prokázala, že došlo k porušení čl. 101 odst. 1 SFEU.

100. V projednávaných věcech však není Tribunálu vytýkáno, že nesprávně vyložil nebo použil pojem „veřejné distancování se“. Společnosti Feralpi, Valsabbia a Alfa Acciai se v rozhodném období účastnily jedné nebo více schůzek s protisoutěžním cílem [48] a existují další nepřímé důkazy naznačující jejich účast na koluzním jednání [49]. Společnosti Feralpi, Valsabbia a Alfa Acciai ani netvrdí, že jim Tribunál uložil předložení nemožného důkazu. Kritizují v podstatě skutečnost, že Tribunál měl za to, že určité chování (zveřejnění cen odlišných od cen dohodnutých s konkurenčními podniky) nesplňuje požadavek „veřejného distancování se“.

101. Nejedná se však o nesprávné právní posouzení podléhající přezkumu v rámci řízení o kasačním opravném prostředku. Soudní dvůr v rozsudku *Toshiba* [50] konstatoval, že pojem „veřejné distancování se“ odráží skutkovou situaci, jejíž existence je konstatována Tribunálem v každém jednotlivém případě na základě celkového vyhodnocení veškerých relevantních důkazů a *indicií*. Pokud tyto důkazy byly získány řádně a byly dodrženy obecné právní zásady a procesní pravidla použitelná v oblasti důkazního břemene a provádění důkazů, přísluší pouze Tribunálu posoudit hodnotu, kterou je třeba přiznat jednotlivým důkazům, které mu byly předloženy [51].

102. V projednávané věci měl Tribunál za to, že pokud jde o časový úsek zpochybněný společnostmi Feralpi, Valsabbia a Alfa Acciai, Komise dostatečně prokázala účast těchto podniků na protiprávním jednání na základě řady *indicií* (mezi které patří i účast na jedné nebo více schůzkách s protisoutěžním cílem). Samotnou skutečnost, že společnosti Feralpi, Valsabbia a Alfa Acciai zveřejnily ceny odlišné od těch, na nichž se dohodly s ostatními účastníky kartelu, Tribunál nepovažoval za akt „veřejného distancování se“, kterým by mohly být vyvráceny závěry vyvozené z ostatních *indicií*.

103. Definice toho, co může *a priori* představovat adekvátní akt „veřejného distancování se“ rozhodně není snadná. Zda dané jednání tento požadavek splňuje, či nesplňuje, podle mého názoru značně závisí na konkrétních okolnostech každého případu. V projednávaných věcech neshledávám v napadených rozsudcích žádné pochybení: podle mého názoru zde nedošlo ke zkreslení důkazů, k porušení některé z obecných právních zásad nebo pravidel řízení a v odůvodnění Tribunálu není žádný rozpor. Jeho rozhodnutí je ostatně zjevně v souladu s judikaturou Soudního dvora, podle níž pro určení, zda se některý podnik skutečně distancoval od protiprávní dohody, je při posouzení, zda tento hodlal takto učinit, rozhodující právě to, jak ostatní účastníci kartelové dohody porozumí úmyslu dotčeného podniku [52]. Tudíž skutečnost, že v projednávané věci neexistovaly okolnosti naznačující, že ostatní účastníci kartelové dohody zveřejnění těchto cen chápali jako jednoznačný signál, že společnosti Feralpi, Valsabbia a Alfa Acciai nezamýšlely dohodu dodržet, rozhodně podporuje závěr o neexistenci veřejného distancování se pro účely judikatury Soudního dvora.

4. Ke zbývajícím důvodům kasačních opravných prostředků

104. V případě většiny zbývajících důvodů kasačních opravných prostředků dostačuje, podle mého názoru, pouze stručný přehled.

48 – Rozsudky ze dne 9. prosince 2014, Feralpi v. Komise, T-70/10, nezveřejněný, EU:T: 2014:1031, body 231 až 234; Ferriera Valsabbia a Valsabbia Investimenti v. Komise, T-92/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1032, body 218 až 221; a Alfa Acciai v. Komise, T-85/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1037, body 217 až 220.

49 – Například existovaly okolnosti naznačující, že dotčené podniky přizpůsobily své ceny cenám dohodnutým na těchto jednáních (viz rozsudek ze dne 9. prosince 2014, Feralpi v. Komise, T-70/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1031, body 231 až 233), nebo, obecněji řečeno, držely se toho, co bylo na těchto jednáních dohodnuto (viz rozsudky ze dne 9. prosince 2014, Alfa Acciai v. Komise, T-85/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1037, bod 220, a Ferriera Valsabbia a Valsabbia Investimenti v. Komise, T-92/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1032, bod 221.

50 – Rozsudek ze dne 20. ledna 2016, Toshiba Corporation v. Komise, C-373/14 P, EU:C:2016:26.

51 – Rozsudek ze dne 20. ledna 2016, Toshiba Corporation v. Komise, C-373/14 P, EU:C:2016:26, bod 63.

52 – Rozsudek ze dne 20. ledna 2016, Toshiba Corporation v. Komise, C-373/14 P, EU:C:2016:26, bod 62 a citovaná judikatura.

a) Věc C-85/15 P

105. V rámci svého prvního důvodu kasačního opravného prostředku společnost Feralpi tvrdí, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení tím, že zamítl její návrhové žádání vycházející z údajného porušení zásady kolegiality. Toto porušení pramenilo ze skutečnosti, že rozhodnutí ze dne 30. září 2009 ve znění přijatém kolegiem komisařů bylo neúplné, neboť jeho přílohy neobsahovaly některé tabulky. Tento důvod kasačního opravného prostředku je podle mého názoru částečně nepřípustný (v rozsahu, v němž zpochybňuje skutková zjištění uvedená v bodech 62 až 81 rozsudku ve věci T-70/10) a zčásti neopodstatněný (neboť i rozhodnutí, kterým se mění rozhodnutí ze dne 8. prosince 2009, bylo přijato kolegiem komisařů).

106. V rámci třetího důvodu kasačního opravného prostředku společnost kritizuje Tribunál za to, že neodsoudil nepřiměřenou délku řízení před Komisí. Podle mého názoru však body 152 až 161 napadeného rozsudku neobsahují nesprávné právní posouzení ani nedostatečné odůvodnění. Kromě toho v rozsahu, ve kterém společnost Feralpi napadá posouzení skutkových okolností uvedených v bodech 157 až 160 napadeného rozsudku, je tento důvod nepřípustný.

107. V rámci čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku společnost Feralpi spojila různé výtky k napadenému rozsudku týkající se hodnocení účasti společnosti Feralpi na protiprávním jednání v období 1989–1995. Podle jejího názoru Tribunál nesprávně vyložil čl. 65 odst. 1 UO, jakož i zásady týkající se rozložení důkazního břemene a presumpce neviny. Kromě toho společnost Feralpi tvrdí, že napadený rozsudek není dostatečně odůvodněný a zkresluje některé skutečnosti.

108. Jedním z uvedených argumentů jsem se již zabýval výše v bodech 95 až 102. Pokud jde ostatní argumenty, souhlasím s tím, co uvádí Komise, tj. že společnost Feralpi se sice dovolává údajných nesprávných právních posouzení, především však zpochybňuje skutkové zjištění Tribunálu, jež se týká jejího zapojení ve výše zmíněném období. Vzhledem k tomu, že navrhovatelka není schopna prokázat nesporné zkreslení skutkového stavu nebo důkazů ze strany soudu prvního stupně, je tento důvod do značné míry nepřípustný. Pokud jde o důkazy, jichž se Tribunál dovolával, aby potvrdil analýzu Komise, společnost Feralpi nezohledňuje několik částí napadeného rozsudku, v nichž Tribunál uvádí i jiné důkazy než její účast na schůzce konané dne 6. prosince 1989: v bodech 240 až 246 a 250 až 252 Tribunál odkazuje na ostatní *indicie* a vysvětluje, proč nepovažoval alternativní vysvětlení předložené navrhovatelkou za přesvědčivé.

109. Pátý důvod kasačního opravného prostředku se týká metody stanovení pokut, v rámci které Komise rozdělila odpovědné podniky do tří skupin na základě jejich podílů na trhu v rozhodném období. V tomto důvodu kasačního opravného prostředku společnost Feralpi opět spojila různá údajná nesprávná právní posouzení. Její argumenty jsou však pouze stručné a kritika zřejmě směřuje především proti Komisi, a nikoliv proti Tribunálu. Považuji tudíž tento důvod za nepřípustný.

110. V každém případě se zdá nelogické tvrzení, že Tribunál měl Komisi vytknout porušení zásady rovného zacházení. Tribunál sice dospěl k závěru, že došlo k chybě při výpočtu tržních podílů jedné z těchto tří skupin. To však neznamená, že pokuta uložená podnikům patřícím do zbylých dvou skupin (včetně společnosti Feralpi) měla být upravena. Z tohoto pochybení vyplývá, že pokuty uložené podnikům patřícím do dotčené skupiny mohly být změněny. Je-li tato metoda výpočtu výše pokut uložených podnikům ze zbylých dvou skupin správná, pak nelze Tribunálu vytýkat, že zamítl žádost o snížení pokut.

b) Spojené věci C-86/15 P a C-87/15 P

111. V rámci svého třetího důvodu kasačního opravného prostředku společnosti Valsabbia a Alfa Acciai tvrdí, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když zamítl jejich návrhová žádání vycházející z porušení zásady kolegiality Komise. Z důvodů uvedených výše v bodě 104 je tento důvod kasačního opravného prostředku zčásti nepřípustný a zčásti neopodstatněný.

112. V rámci šestého důvodu kasačního opravného prostředku společnosti Valsabbia a Alfa Acciai tvrdí, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když zamítl jejich návrhová žádání vycházející z porušení článku 47 Listiny a odmítl snížit výši pokuty. Podle jejich názoru měla být délka správního řízení před Komisí považována za nepřiměřenou. Ze stejných důvodů, jako jsou důvody uvedené výše v bodě 105, považuji tento důvod kasačního opravného prostředku zčásti za nepřípustný a zčásti za neopodstatněný.

113. Sedmý důvod kasačního opravného prostředku společnosti Valsabbia a Alfa Acciai je v podstatě analogický k pátému důvodu kasačního opravného prostředku společnosti Feralpi: Tribunál odmítl snížit pokuty z důvodu údajného porušení zásady rovného zacházení na základě chyby při výpočtu pokut s ohledem na jiné podniky. Jak jsem již vysvětlil v bodě 109 výše, toto tvrzení nemá žádný právní základ.

c) Věc C-88/15

114. V rámci prvního důvodu kasačního opravného prostředku společnost Ferriere Nord tvrdí, že se sporné rozhodnutí značně liší od rozhodnutí z roku 2002, neboť dřívější rozhodnutí se týká porušení pravidel hospodářské soutěže na společném trhu, kdežto pozdější se týká porušení těchto pravidel na italském trhu. Tribunál se tak dopustil nesprávného právního posouzení, když dospěl k závěru, že před přijetím sporného rozhodnutí nemělo být přijato nové prohlášení o námitkách.

115. Tento argument je zřejmě založen na nesprávném výkladu příslušných ustanovení Smlouvy o ESUO a Smlouvy o FEU, nebo minimálně na nesprávném výkladu napadeného rozsudku. Jestliže by Komise změnila věcný právní základ svého rozhodnutí z čl. 65 odst. 1 UO na čl. 101 odst. 1 SFEU, pak by tento argument vyžadoval podrobnější zkoumání. Na rozdíl od čl. 65 odst. 1 UO se totiž čl. 101 odst. 1 SFEU vztahuje pouze na dohody, které „ovlivňují obchod mezi členskými státy“. Obě rozhodnutí se však týkají porušení čl. 65 odst. 1 UO, který zakazuje dohody, které narušují hospodářskou soutěž „na společném trhu“. Není tedy důležité, zda se znění rozhodnutí (nebo prohlášení o námitkách) vztahuje k narušení hospodářské soutěže na italském trhu (jako rozhodnutí z roku 2002) nebo narušení hospodářské soutěže na společném trhu (jako sporné rozhodnutí). V této souvislosti není třeba uvádět, že dohoda, která se vztahuje na území Itálie, tuto podmínku splňuje, neboť italský trh představuje významnou součást společného trhu.

116. V rámci třetího důvodu kasačního opravného prostředku společnost Ferriere Nord tvrdí, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, neboť neodsoudil údajné porušení jednacího řádu Komise. Podle ní byla zpráva úředníka pro slyšení, připojená k návrhu rozhodnutí předloženého kolegiu komisařů pro účely jejich zasedání, které se konalo dne 30. září 2009, vyhotovena pouze v angličtině, francouzštině a němčině, a nikoli v italštině. To bylo podle této společnosti v rozporu s jednacím řádem Komise.

117. Souhlasím s Tribunálem v tom, že argumenty předložené společností Ferriere Nord k tomuto bodu jsou neúčinné. Ustálená judikatura unijních soudů uvádí, že nedodržení čistě interního procesního pravidla ze strany některého orgánu nemůže způsobit nezákonnost konečného rozhodnutí, není-li tato vada dostatečně podstatná a neměla-li nepříznivý vliv na právní a skutkové postavení

účastníka řízení namítajícího procesní vadu [53]. Podle mého názoru neexistuje skutečnost, která by zpochybňovala posouzení skutkového stavu a důkazů ze strany Tribunálu, který dospěl k závěru, že žádný takový nepříznivý vliv na postavení společnosti Ferriere Nord nebyl prokázán.

118. Čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku společnosti – který se týká závěrů Tribunálu, pokud jde o povahu a dobu trvání účasti tohoto podniku na protiprávním jednání – je podle mého názoru nepřípustný. I tyto argumenty v podstatě zpochybňují skutková zjištění Tribunálu.

119. V rámci pátého důvodu kasačního opravného prostředku společnost Ferriere Nord tvrdí, že rozhodnutí Tribunálu snížit základní částku pokuty o 6 % není přiměřené, a to s ohledem na skutečnost, že se tato společnost tři roky neúčastnila dohody v rozporu s hospodářskou soutěží. Podle ustálené judikatury však Soudnímu dvoru nepřísluší, aby v rámci kasačního opravného prostředku z důvodů ekvity svým posouzením nahrazoval posouzení Tribunálu, který při výkonu přezkumu v plné jurisdikci rozhodl o výši pokut uložených podnikům proto, že porušily unijní pravidla hospodářské soutěže [54]. Podle mého názoru nebylo v projednávané věci prokázáno, že by konečná výše pokuty uložené společnosti Ferriere Nord byla nepřiměřená či přehnaná. Odůvodnění napadeného rozsudku není podle mého názoru nedostatečné ani neobsahuje rozpory.

120. Konečně v rámci šestého důvodu kasačního opravného prostředku společnost Ferriere Nord tvrdí, že se Tribunál dopustil nesprávného výpočtu výše pokuty, kterou snížil o 6 %. Uvedl sice, že se snížení vztahuje na základní částku, ale pak ho uplatnil jako polehčující okolnost, čímž dospěl k poněkud menšímu snížení.

121. Úvodem bych chtěl poznamenat, že pojem „přezkum v plné jurisdikci“ nebyl dosud přesně definován. Není stále jasné, zda účastník řízení může zpochybnit výši pokuty nezávisle na údajném pochybení Komise. To však není předmětem projednávané věci, neboť Tribunál zjistil pochybení ve sporném rozhodnutí, pokud jde o účast společnosti Ferriere Nord na protiprávním jednání, a v důsledku toho se rozhodl snížit výši pokuty, kterou Komise uložila tomuto podniku. Skutečnou otázkou je, zda se při přezkumu pokuty z důvodu pochybení zjištěných v rozhodnutí napadeném žalobcem musí Tribunál řídit určitými kritérii nebo zásadami.

122. Rozsudek Soudního dvora ve věci Galp [55] zřejmě svědčí o tom, že existují omezení pravomoci unijních soudů při výkonu přezkumu v plné jurisdikci, pokud jde o pokuty uložené Komisí na základě nařízení č. 1/2003. S tím souhlasím. Není sice nutné se touto otázkou podrobněji zabývat, chci však alespoň uvést, že určitá omezení pravomoci unijních soudů podle článku 261 SFEU a článku 31 nařízení č. 1/2003 musí nutně vycházet ze zásad, jako jsou zásady proporcionality, právní jistoty a rovného zacházení. V projednávané věci tedy nenalézám přesvědčivý argument na podporu tvrzení, podle kterého se Tribunál při výkonu své pravomoci podle článku 261 SFEU a článku 31 nařízení č. 1/2003 dopustil pochybení.

123. Znění napadeného rozsudku sice nemůže být v tomto ohledu vzorem konkrétnosti, je však nesporné, že Tribunál rozhodl o snížení pokuty uložené společnosti Ferriere Nord v rámci výkonu přezkumu v plné jurisdikci, a že v zásadě zvolil metodu, kterou navrhla Komise v pokynech z roku 1998 (což je zřejmě i metoda použitá ve sporném rozhodnutí).

124. Za těchto okolností se domnívám, že Tribunál nepochybil, když neúčast společnosti Ferriere Nord na části protiprávního jednání považoval za polehčující okolnost. To je správný přístup, který je v souladu s pokyny z roku 1998. Tyto pokyny uvádějí závažnost a dobu trvání jako skutečnosti, ke kterým má Komise přihlédnout při stanovení základní částky. Tyto skutečnosti však musí být hodnoceny s ohledem na celkové protiprávní jednání. Komise proto s ohledem na závažnost

53 – Viz judikatura uvedená v bodě 158 v rozsudku ze dne 9. prosince 2014, Ferriere Nord v. Komise, T-90/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1035.

54 – Rozsudek ze dne 7. září 2016, Pilkington Group a další v. Komise, C-101/15 P, EU:C:2016:631, bod 72 a citovaná judikatura.

55 – Rozsudek ze dne 21. ledna 2016, Galp Energía España a další v. Komise, C-603/13 P, EU:C:2016:328.

a celkovou dobu trvání protiprávního jednání rozdělila odpovědné podniky do tří různých skupin podle jejich příslušných tržních podílů. Pokyny z roku 1998 stanoví, že rozdílné zacházení při stanovení základní částky závisí především na „specifické váze, a tedy skutečném dopadu protiprávního jednání každého podniku na hospodářskou soutěž, zejména pokud existuje značný nepoměr ve velikosti podniků, které se dopustily protiprávního jednání stejného typu“.

125. V projednávané věci nic nenasvědčuje tomu, že by skutečnost, že se společnost Ferriere Nord po určitou dobu neúčastnila na části protiprávního jednání, měla vliv na závažnost (nebo dobu trvání) celkového protiprávního jednání. Tribunál tudíž správně přihlédl k individuálnímu podílu společnosti Ferriere Nord na kartelové dohodě jako k okolnosti, jež může být relevantní při posuzování polehčujících okolností.

126. V této souvislosti může být užitečné připomenout, že v rozsudku Solvay Solexis měl Soudní dvůr za to, že podle pokynů z roku 1998 může Komise zohlednit menší závažnost účasti podniku na protiprávním jednání buď použitím rozdílného zacházení při stanovení základní částky pokuty, nebo jako polehčující okolnost za účelem snížení základní částky [56]. Tento rozsudek by, podle mého názoru, neměl být vykládán tak, že je Komisi v tomto ohledu poskytnut „bianco šek“. Naopak z něj vyplývá, že povinnost přihlédnout k menší závažnosti účasti podniku na protiprávním jednání při výpočtu základní částky nebo při uplatnění polehčujících okolností závisí na zvláštnostech vlastních každému projednávanému případu. Tato zásada podle mého názoru platí tím spíše v případě, kdy Tribunál vykonává nad pokutami uloženými Komisí přezkum v plné jurisdikci.

d) Věc C-89/15 P

127. V rámci svého druhého důvodu kasačního opravného prostředku vyjadřuje společnost Riva Fire svůj nesouhlas s rozhodnutím Tribunálu snížit základní částku pokuty o 3 %. Domnívá se, že i) snížení pokuty je nedostatečné a ii) odůvodnění napadeného rozsudku obsahuje v tomto směru rozpory nebo je nedostatečné.

128. Hlavní argumenty společnosti Riva Fire se do značné míry shodují s argumenty, které společnost Ferriere Nord uvedla v rámci pátého a šestého důvodu kasačního opravného prostředku, a z důvodů uvedených výše v bodech 118 až 125 je tudíž třeba tyto argumenty odmítnout. Argument společnosti Riva Fire, podle kterého se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení, když tuto společnost shledal odpovědnou za chování ostatních podniků, považuji za nepřípustný (v rozsahu, v němž zpochybňuje skutková zjištění Tribunálu týkající se účasti společnosti Riva Fire na jediném a trvajícím protiprávním jednání) a neopodstatněný (ve světle judikatury uvedené v bodech 214 a 116 rozsudku ve věci T-83/10). Konečně její argument, podle něhož Tribunál nesprávně rozhodl, že se tento podnik od kartelové dohody veřejně nedistancoval, je v rámci řízení o kasačním opravném prostředku nepřípustný [57].

129. V rámci třetího důvodu kasačního opravného prostředku společnost Riva Fire tvrdí, že se Tribunál dopustil nesprávného právního posouzení tím, že potvrdil účast této společnosti na dohodě z prosince roku 1998 a tuto skutečnost následně zohlednil při výpočtu výše pokuty. Tento důvod kasačního opravného prostředku je podle mého názoru nepřípustný, neboť společnost Riva Fire v podstatě zpochybňuje posouzení skutkových okolností a důkazů Tribunálem. Kromě toho je irelevantní, zda společnost Riva Fire zpochybnila svou účast na této dohodě v průběhu řízení v prvním stupni [58], neboť Tribunál potvrdil analýzu, kterou Komise provedla na základě listinných důkazů, a nikoli na základě domněnek, jak nesprávně tvrdí společnost Riva Fire.

56 – Rozsudek ze dne 5. prosince 2013, Solvay Solexis v. Komise, C-449/11 P, nezveřejněný, EU:C:2013:802, bod 78.

57 – Rovněž viz body 95 až 102 výše.

58 – Jak je uvedeno v bodech 222 a 223 rozsudku ze dne 9. prosince 2014, Riva Fire v. Komise, T-83/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1034, napadeného společností Riva Fire.

130. Konečně v rámci čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku společnost Riva Fire vytýká Tribunálu rozhodnutí týkající se navýšení základní částky pokuty o 375 % s cílem zajistit, aby uložená pokuta měla odrazující účinek. Tribunál vycházel z toho, že odkaz v bodě 604 sporného rozhodnutí týkající se účasti vrcholného vedení společnosti Riva Fire (a Lucchini/Siderpotenza) na protiprávním jednání byl uveden jen pro doplnění. Podle Tribunálu bylo zvýšení založeno pouze na obratu těchto společností na relevantním trhu [59].

131. Smysl bodu 604 sporného rozhodnutí skutečně není zcela jasný. Výklad této části poskytnutý Tribunálem je nicméně jedním z možných výkladů a společnost Riva Fire nepředložila konkrétní důkaz, že Tribunál zkreslil smysl sporného rozhodnutí. Kromě toho Tribunál zkoumal jednotlivé argumenty, které společnost Riva Fire předložila proti zvýšení pokuty o 375 %, a zamítl je z meritorního hlediska [60]. Tento důvod kasačního opravného prostředku je tudíž nepřípustný, nebo v každém případě neopodstatněný.

V – Důsledky posouzení

132. Jak jsem uvedl výše v bodech 23 až 25 a 63, bude-li Soudní dvůr souhlasit s mým posouzením důvodů kasačních opravných prostředků týkajících se porušení práv navrhovatelek na obhajobu, je třeba zrušit napadené rozsudky, jakož i sporná rozhodnutí.

133. Nebude-li však Soudní dvůr souhlasit s mým posouzením uvedených důvodů kasačních opravných prostředků, měly by být tyto opravné prostředky zamítnuty v plném rozsahu, s výjimkou týkající se uplatnění přitěžující okolnosti opakování protiprávního jednání vůči společnosti Ferriere Nord.

VI – K nákladům řízení

134. Podle čl. 138 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval.

135. Bude-li Soudní dvůr souhlasit s mým posouzením kasačního opravného prostředku, je třeba podle článků 137, 138 a 184 jednacího řádu uložit Komisi náhradu nákladů řízení v obou stupních.

136. Musím však poznamenat, že všechny kasační opravné prostředky podané navrhovatelkami jsou (podle mého názoru přehnaně) zdlouhavé a složité. Některé důvody kasačního opravného prostředku obsahují několik částí, ovšem argumenty týkající se každé z těchto částí nejsou vždy jasně uvedeny. Kromě toho některé výtky se opakovaly v téměř každém důvodu kasačního opravného prostředku: například tvrzení, že chybělo odůvodnění napadeného rozsudku nebo bylo nedostatečné. Přesto jsem dospěl k závěru, že Tribunál vždy vysvětlil, proč dospěl k uvedenému závěru, a navrhovatelky v podstatě napadaly pouze správnost tohoto odůvodnění. Může se to sice zdát být zřejmé, nicméně musím zdůraznit, že existuje rozdíl mezi tvrzením, že se Tribunál nevypořádal (vůbec nebo dostatečně) s daným návrhovým žádáním, a tvrzením, že se Tribunál při posuzování návrhového žádání dopustil nesprávného právního posouzení.

59 – Rozsudek ze dne 9. prosince 2014, Riva Fire v. Komise, T-83/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1034, bod 276.

60 – Viz rozsudek ze dne 9. prosince 2014, Riva Fire v. Komise, T-83/10, nezveřejněný, EU:T:2014:1034, body 262 až 275 a 277.

137. Konečně některé důvody kasačních opravných prostředků jsou zjevně nepřípustné nebo neopodstatněné. Například navrhovatelky se sice dovolávaly údajného nesprávného právního posouzení, avšak celá řada důvodů kasačního opravného prostředku směřovala vůči skutkovým zjištěním Tribunálu. Kromě toho k celé řadě otázek vznesených navrhovatelkami existuje ustálená judikatura, která je v rozporu s jejich argumenty. Navrhovatelky nepředložily žádný přesvědčivý argument, na základě kterého by bylo třeba činit rozdíl mezi jejich věcmi a uvedenou judikaturou nebo který by odůvodňoval odklon od této judikatury.

138. Stručně řečeno, nemohu přehlédnout skutečnost, že většinu důvodů kasačních opravných prostředků předložených navrhovatelkami je třeba zamítnout a že navrhovatelky si této skutečnosti měly být vědomy. To samé se *mutatis mutandis* vztahuje i na řízení v prvním stupni. Přístup navrhovatelek v obou řízeních podle mého názoru nepřispívá k řádnému výkonu spravedlnosti, což je třeba vzít v úvahu při ukládání náhrady nákladů řízení.

139. Z toho vyplývá, že nelze přehlédnout ani skutečnost, že Komise přispěla ke zbytečné složitosti a délce trvání tohoto řízení tím, že předložila řadu námitek nepřípustnosti, které byly zjevně neopodstatněné. V mnoha případech bylo zřejmé, že navrhovatelky vznesly právní otázku a nezpochybňovaly skutková zjištění nebo důkazy. To samé se *mutatis mutandis* vztahuje i na chování Komise v prvním stupni. Komisi je třeba vytknout přístup, v rámci kterého „předkládá“ své námitky nepřípustnosti „jen pro případ“, což je rovněž třeba zohlednit při ukládání náhrady nákladů řízení.

140. Ve světle výše uvedených skutečností a v souladu s čl. 138 odst. 3 jednacího řádu navrhuji, aby Soudní dvůr: i) rozhodl, že Komise ponese vlastní náklady řízení a nahradí dvě třetiny nákladů řízení vynaložených navrhovatelkami, a ii) rozhodl, že navrhovatelky ponesou třetinu vlastních nákladů řízení.

VII – Závěry

141. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr:

– zrušil rozsudky Tribunálu ze dne 9. prosince 2014, Feralpi v. Komise, T-70/10; Riva Fire v. Komise, T-83/10; Alfa Acciai v. Komise, T-85/10; Ferriere Nord v. Komise, T-90/10 a Ferriera Valsabbia a Valsabbia Investimenti v. Komise, T-92/10;

– zrušil rozhodnutí Komise C(2009) 7492 final v řízení podle článku 65 UO (věc COMP/37.956 – Výztuže do betonu, opětovné přijetí) ze dne 30. září 2009;

– rozhodl, že Komise ponese vlastní náklady řízení a nahradí dvě třetiny nákladů řízení vynaložených navrhovatelkami v obou stupních;

– rozhodl, že navrhovatelky ponesou třetinu vlastních nákladů řízení.